

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 11:00 uur d.d. **14 maart 2020** – 12:30 uur d.d. **15 maart 2020**

(Ministerie van Defensie) | Met input van VWS, RIVM, J&V, BZ, FIN, BZK, IenW, OCW, SZW, EZK, LNV en Defensie

10.2e

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders die overleden zijn aan COVID-19 Nederlanders besmet en/of geïsoleerd in gebieden getroffen door COVID-19 Patiënten, medewerkers en bezoekers van gesloten Nederlandse ziekenhuizen Bedrijven die getroffen worden door de gevolgen van het virus of door de maatregelen. 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Werknemers en klanten van getroffen bedrijven Zorginstellingen en personeel Organisaties met getroffen medewerkers/studenten 	<ul style="list-style-type: none"> Actieve burgers die zich (o.a. op sociale media) zorgen maken over het virus Algemeen publiek Politici

Samenvatting

- De media-aandacht voor COVID-19 blijft dit weekend onverminderd groot. Het beeld op zaterdagmiddag, avond en zondagochtend ligt in het verlengde van de dag ervoor: centraal staat wat de huidige fase betekent voor de gehele samenleving. De toon wordt serieuzer en ernstiger en er komt meer aandacht voor het gedragscomponent: in hoeverre houden mensen zich aan het advies van het kabinet.
- Er is zondag in veel aandacht voor het spoedoverleg dat zondagmiddag plaatsvindt over het openhouden van de scholen. In 'Haagse Kringen' wordt alsnog een sluiting van scholen verwacht, aldus media. In de loop van zaterdag kwam er vanuit verschillende kanten (o.a. de FMS en de politiek) verdere kritiek op het besluit de scholen open te houden.
- Burgers en ondernemers tonen begrip voor de maatregelen. Regelmatig klinkt de verwachting dat er strengere maatregelen zullen volgen en dat ook Nederland 'op slot' gaat. Volgens een [peiling](#) van Maurice de Hond vindt zeven op de tien Nederlanders dat het kabinet de juiste maatregelen heeft genomen tegen corona, al vindt de helft van hen wel dat dat te laat is gebeurd. 23 procent vindt dat er te weinig maatregelen zijn genomen, 7 procent vindt het juist te veel.
- Er is veel aandacht voor de maatregelen en aangescherpte regels van ziekenhuis in anticipatie op het grote aantal nieuwe patiënten.
- Uit sfeerrapportages blijkt dat het vooralsnog veel rustiger is op straat, maar zeker niet uitgestorven. Veel media besteden zondag aandacht aan de Vlaamse 'coronatoeristen' in Zeeuwse kustplaatsen en de tegenmaatregelen (o.a. sluiting horeca & parkeerplaatsen) die enkele Zeeuwse gemeenten nemen. Ondanks alle oproepen om het niet te doen, wordt er zaterdag nog volop gehamsterd in de supermarkten.
- Op het gebied van de arbeidsmarkt gaat vandaag de meeste aandacht uit naar ontwikkelingen op het gebied van de luchtvaart, met name de maatregelen die de KLM treft. Op sociale media nemen de vragen omtrent werktijdverkorting toe. Daarnaast is er de roep om meer (nationale en Europese) maatregelen om bedrijven en sectoren te ondersteunen. Zzp'ers geven aan dat voor hen snel hulp vanuit de overheid nodig is.
- Een aantal Europese landen (Spanje, Oostenrijk, Baltische staten) hebben verregaande maatregelen genomen om het coronavirus te bestrijden. Frankrijk sluit alle skiresorts en in verschillende landen worden steeds meer (lucht)havens gesloten en vluchten worden geschrapt. Verschillende Nederlandse reisorganisaties schrappen al hun reizen voor de rest van de maand.

Karakterisering berichtgeving

- Waar normaliter een kleine dip in aandacht in het weekend is, zo niet zaterdag en zondag. Het coronavirus domineert het nieuws: in de krant, online, op radio en TV en op social media. Alle journaals behalen veel hogere kijkcijfers dan normaal, met als uitschieter het NOS-achtuurjournaal: 3.330.000 kijkers. Het NOS-zesuurjournaal trekt ruim 1,6 miljoen kijkers, Het RTL Nieuws van half acht 1,4 miljoen, en EenVandaag ruim 1,5 miljoen. De hoge kijkcijfers houden natuurlijk ook verband met dat meer mensen thuisblijven.
- Alle online kranten hebben vandaag het bericht dat er vandaag spoedoverleg plaats vindt tussen het ministerie van VWS, en onder meer de Federatie Medisch Specialisten (FMS), verschillende ziekenhuisorganisaties en het RIVM over het openhouden van scholen.
- De nadruk spitste zich in de loop van zaterdag ook steeds meer toe op de kritiek (o.a. vanuit oppositiepartijen) op het openhouden van scholen, aangevoerd door de FMS die twijfelt aan de onderbouwing voor dat besluit. Ook op social media groeit de kritiek. Mensen noemen medisch specialisten 'de echte specialisten' en vertrouwen hun adviezen eerder dan die van het RIVM.
- Daarnaast veel sfeerrapportages over de situatie in de binnensteden in Nederland. Media brengen met foto's van rustige winkelstraten en sportvelden in beeld hoe groot de impact is op de samenleving. Terugkerend beeld: het is zaterdag aanzienlijk minder druk dan normaal, maar winkelstraten zijn zeker niet uitgestorven. Op verschillende plekken zitten de terrassen vol, al is het zaterdagavond in de uitgaansgebieden in Brabant uitgestorven in vergelijking met normaal.
- In de berichtgeving veel aandacht voor het gedragscomponent: de vraag in hoeverre mensen zich houden aan het advies van het Kabinet tot sociale onthouding. Zo is er zondag veel aandacht voor de 'coronatoeristen' die vanuit België naar vooral Zeeuwse kustgemeenten trekken. Diverse Zeeuwse gemeenten hebben in reactie hierop winkels, horeca en parkeerplaatsen gesloten.
- Sommige mensen doen laconiek over het virus en de oproep van het Kabinet. Ook worden voorbeelden op social media gedeeld van werkgevers die eisen dat personeel gewoon op kantoor werkt: "dat coronavirus is maar onzin". Een tegenbeweging op social komt op gang onder #ikblijfthuis waarbij mensen de oproep doen om thuis te blijven en sociale contacten te beperken.
- De vraag "what's next: gaan we de kant van Italië op?" blijft ook het tweede deel van het weekend boven de markt hangen. Dat geldt in steeds grotere mate voor de zorgsector waar men zich voorbereid op een volgende mogelijke fase met veel meer besmettingen. Ziekenhuizen nemen maatregelen tot uitbreiding van het aantal IC-plekken, trekken verloven in van het personeel en scherpen bezoekersregelingen aan.
- De berichtgeving over hamsteren in supermarkten ging zaterdag onverminderd door. Op zondag neemt het aantal berichten sterk af, maar er komen nog steeds foto's van lege schappen langs.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Slachtoffers

- Het totale aantal mensen bij wie het virus is vastgesteld is met 155 gestegen tot 959. Zaterdag zijn er twee sterfgevallen bijgekomen (oudere patiënten met onderliggend lijden) naar een totaal van twaalf. De provincie Noord-Brabant telt nu 403 patiënten –Tilburg 68 en Breda 64.
- Er liggen tussen de veertig en vijftig patiënten in kritieke toestand op de Nederlandse intensive cares. Meer dan de helft van die patiënten is onder de vijftig jaar. Er zitten ook jongeren bij, aldus de NVIC- voorzitter.

Identiteiten

- Een arts-assistent van het Beatrixziekenhuis in Gorinchem is besmet met het coronavirus. Dat is vrijdag gebleken uit een test. De man verblijft thuis in quarantaine.
- Bij een medewerker van het Zaans Medisch Centrum is het coronavirus vastgesteld.
- RTL doet verslag van een 16-jarige coronapatiënt uit Breda die op de intensive care van het Erasmus MC-Sophia Kinderziekenhuis ligt. Zijn familie is zeer bezorgd.

Scenario's

- 23% van het de mantelzorgers verwacht door de maatregelen van het Kabinet minder zorg te kunnen gaan geven, blijkt uit onderzoek door EenVandaag. Een deel van de mensen die mantelzorg ontvangen, verwachten andersom de komende tijd minder zorg te krijgen (15 procent), blijkt uit datzelfde onderzoek.

- Het aantal in een ziekenhuis opgenomen coronapatiënten in Brabant daalt sinds twee dagen. Een tweede, grotere golf patiënten in de rest van het land komt daar mogelijk achteraan, aldus Bart Berden, van het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis in Tilburg en voorzitter van het ROAZ.
- Hoogleraar infectieziekten Graham Medley stelt dat mensen hun gedrag pas gaan aanpassen zodra het dodental hoog gaat oplopen.
- Microbioloog en columnist Rosanne Herzberger schrijft dat ziekenhuisprotocollen over triage (wie er straks behandeld wordt en wie niet) nu met medisch-ethische commissies worden besproken.

Informatiebehoefte

- De VWS-webcare heeft zaterdagmiddag en zondagochtend nog 1.464 berichten verwerkt. De onderwerpen gaan voornamelijk over het hamsteren in supermarkten, maatregelen die getroffen worden in Nederland, het sluiten van scholen en de ontwikkeling van de bestrijding van het virus in Singapore (en andere steden en landen). Het sentiment is overwegend negatief. Men vindt dat er niet voldoende maatregelen worden genomen. Vragen gaan nu grotendeels over de gevolgen van het eventueel sluiten van scholen en hoe mensen zichzelf nog beter kunnen beschermen.
- Veel andere vragen op social media: mantelzorgers willen weten of ze nog wel zorg kunnen verlenen; ouderen zijn bang dat ze straks achteraan in de rij staan van het ziekenhuis; en mensen met lichte klachten die willen weten of ze corona hebben, of een gewone verkoudheid of beginnend griepje.
- Mensen blijven vragen stellen over hoe ze zelf kunnen vaststellen of ze besmet zijn met het virus.
- Ook stellen mensen vragen hoe ze nepnieuws van echt nieuws kunnen onderscheiden. Het Amphia-ziekenhuis in Breda waarschuwt zelf voor een nepbericht ('arts spreekt van crisis in het ziekenhuis') dat rondgaat op sociale media en spreekt dit via de media tegen.
- De VO-Raad zegt op NOS.nl dat de onrust bij de achterbannen over het al dan niet mogen sluiten van scholen is toegenomen na het advies van de FMS, omdat dat afwijkt van het advies van het RIVM. "We willen in het overleg met de bewindslieden bespreken of de lijn van het kabinet nog houdbaar is", stelt de raad op zijn website.
- Tweeteraars vragen zich af of het contact van minister Van Nieuwenhuizen met besmette Indonesische collega en haar gedwongen thuiswerken tot maatregelen leidt c.q. moet leiden voor de rest van het reisgezelschap (incl. koning en koningin), andere leden van het kabinet (m.n. Wiebes met wie ze vrijdag sprak over steun voor KLM en Schiphol en die te gast is bij WNL op Zondag) en Tweede Kamerleden.
- Op social media gaan voorbeelden rond van mensen die van hun werkgevers gewoon op kantoor moeten werken. De persoonlijke opvatting van de leidinggevende of van het bestuur inzake de oproep van het Kabinet tot sociale onthouding lijkt daarbij doorslaggevend te zijn: "die maatregelen zijn onzin; corona is gewoon een soort griepje". Personeel weet niet altijd wat ze moeten doen, of ze wel thuis mogen blijven.
- Op sociale media is er een toename in vragen die gesteld worden omtrent werktijdverkorting. Diverse organisaties uit het middenveld delen informatie hierover. Ook zijn er veel vraagtekens bij zzp'ers over welke hulp hen (per direct) geboden kan worden.
- Mensen reageren op berichtgeving van BZ met aangepaste reisadviezen en de oproep contact te zoeken met hun luchtvaartmaatschappij of reisorganisatie wanhopig dat het niet lukt contact te krijgen. Er zijn vragen welke acties BZ onderneemt om dit te verhelpen en er zijn ook klachten dat BZ geen informatie zou geven (ook na registratie). Ook stellen mensen vragen over andere gebieden, bv. over de Canarische eilanden onder het bericht over de ABC-eilanden.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Algemeen publiek

- De algemene toon in de (social) media wordt serieuzer en ernstiger. Nieuw daarbij is het gedragscomponent -de vraag in hoeverre mensen zich houden aan het advies van het Kabinet tot sociale onthouding. Verhalen komen naar buiten over groepen die zich hier niet aan houden (zoals veel jongeren), of Belgen die in de kustplaatsen in Nederland kroegen bezoeken. Sommige mensen doen laconiek over het virus en de oproep

van het Kabinet. Ook worden voorbeelden op social media gedeeld van werkgevers die eisen dat personeel gewoon op kantoor werkt: "dat coronavirus is maar onzin".

- Een tegenbeweging op social komt op gang: #ikblijfthuis. Onder meer influencers spreken mensen aan op hun gedrag en roepen op thuis te blijven en sociale contacten te beperken: "wat is daar zo moeilijk aan?!"
- Op sociale media blijven mensen zich behulpzaam opstellen richting anderen, na de oproep tot sociale onthouding. Mensen bieden bijvoorbeeld aan om boodschappen te doen voor ouderen, of om op te passen op kinderen wiens ouders in de zorg werken. Op Twitter verschijnen de afgelopen 24 uur circa vierduizend berichten met de hashtag #CoronaHulp; eenzelfde aantal verscheen de periode ervoor.
- Op social media is de hashtag #ikblijfthuis trending –een tegenbeweging als gevolg van mensen die zich niet houden aan de oproep tot sociale onthouding. Onder meer influencers spreken mensen aan op hun gedrag en roepen op thuis te blijven en sociale contacten te beperken: "wat is daar zo moeilijk aan?!"

Zorg

- Ziekenhuizen door heel het land nemen maatregelen en passen de regels aan. Hieronder een overzicht.
- Voor het ziekenhuis in Maastricht wordt zaterdag een grote tent opgebouwd. In die tent kunnen binnenkort mensen met luchtwegklachten een CT-scan krijgen. Deze scan maakt een eerste schifting mogelijk van wie eventueel coronaklachten en wie andere longproblemen heeft.
- Ziekenhuizen in de Noordelijke provincies ontruimen verpleegafdelingen om plek te maken voor coronapatiënten. Ook bellen ze patiënten af en verzoeken personeel dringend vakanties te annuleren.
- Volgens het Zuyderland-ziekenhuis in Heerlen en Sittard-Geleen is er een explosie aan patiënten aanstaande en noemt het 'zeer ernstig'. Ze gaan volgende week veel normale ziekenhuiszorg afschalen en operaties uitstellen. Ook worden mogelijk de operatiekamers ingezet voor beademingsapparatuur.
- Ziekenhuis Amsterdam UMC heeft de regels aangescherpt om de kans op besmetting voor patiënten en medewerkers zo klein mogelijk te houden. Vanaf zaterdag mogen patiënten nog maar één bezoeker per dag ontvangen.
- Het Deventer Ziekenhuis voert per direct een nieuwe regel in: er mag nog maar een bezoeker per bezoeker bij een patiënt op bezoek komen. En daarbij mag er ook geen volgend bezoek op de gang staan te wachten.
- De Huisartsenpost Oost in het OLVG Oost in Amsterdam wordt ingericht als een speciale locatie voor mensen met het coronavirus. Als zij klachten hebben en na een telefonisch consult naar de huisarts moeten, dan kunnen zij daar terecht
- De West-Brabantse thuiszorgorganisatie TWB start maandag met eigen kinderopvang in de kantoren in Roosendaal en Bergen op Zoom. Aanleiding: door de coronacrisis zijn de scholen in België gesloten waardoor TWB-medewerkers in vooral de grensstreek van de Brabantse Wal opvang nodig hebben voor hun kinderen.
- De meeste 65-plussers en mensen met een kwetsbare gezondheid zijn wel van plan om het advies op te volgen om sociale contacten te vermijden (80 procent). Ook is 69 procent van plan om vrijwel niet meer met het openbaar vervoer te gaan, aldus onderzoek door EenVandaag.
- [REDACTED] uit Groningen heeft corona-verschijnselen en zit thuis in quarantaine. Ze wordt niet getest maar wil dat wel omdat ze vreest voor een laconieke houding van haar omgeving. [REDACTED] verwacht dat er veel meer besmettingen moeten zijn dan officieel gemeld worden, als niet iedereen wordt getest.

10.2e

Onderwijs

- In 'Haagse Kringen' wordt alsnog een sluiting van scholen verwacht, aldus media. Zondagmiddag 14:00 uur vindt een spoedoverleg plaats tussen de FMS, NFU, NVZ en het RIVM. Het spoeddebat dat FvD had aangevraagd over de sluiting van scholen gaat zondag niet door.
- Naar aanleiding van de oproep van de Federatie Medisch Specialisten (FMS) zaterdag om alle scholen per direct te sluiten voeren met name oppositiepartijen te druk op het kabinet op om dit advies op te volgen.
- Ook op social media groeit de kritiek. Mensen noemen medisch specialisten 'de echte specialisten' en vertrouwen hun adviezen eerder dan die van het RIVM.
- Om de scholen te kunnen sluiten, moeten gemeenten, kinderopvang en schoolbesturen opvang organiseren voor kinderen van ouders die in de zorg, het onderwijs, bij de politie of de brandweer werken. In ons omringende landen gebeurt dat ook, volgens de media.

- Een aantal scholen is maandag al dicht om het coronavirus. Het gaat om basisscholen om basisscholen mbo-scholen die voor korte of langere tijd sluiten.
- De Interschool en de Internationale Schakel Klas (ISK), de twee scholen voor asielkinderen in Ter Apel, zijn gesloten vanwege het Coronavirus.
- Kinderarts Louis Bont zegt dat sluiten van crèches urgenter is dan het sluiten van scholen. De grootste verspreiders zijn volgens hem mogelijk kinderen in de voorschoolse leeftijd.

Openbaar Bestuur

- De druk in de grensgebieden met België neemt toe door 'massale toestroom' van Belgen naar Nederlandse winkels en horeca. Dit leidt tot maatregelen en oproepen van Nederlandse burgemeesters en veiligheidsregio's. Zo blijven in enkele Zeeuwse gemeenten winkels, horeca en parkeerplaatsen gesloten. Belgische bestuurders roepen Belgen op niet de grens over te gaan.
- Burgemeester Lonink van Terneuzen, voorzitter van de Veiligheidsregio Zeeland, wil maandag samen met de Brabantse veiligheidsregio's overleg met de betrokken ministers. De Belgische minister van Binnenlandse Zaken en de burgemeester van Knokke hebben de Belgen al opgeroepen om thuis te blijven. De Vlaamse MP Jambon hekelt het gedrag van zijn landgenoten die de grens over trekken.
- Burgemeester Van Miert van de Belgische grensgemeente Turnhout roept in een brief de burgemeesters van Breda, Eindhoven en Tilburg op tot sluiting van de kroegen. Hij vreest dat Belgen met 'weinig burgerzin' uitwijken naar Nederland nu in België alle horeca is gesloten.
- De burgemeesters van de grote Brabantse steden houden vanmiddag rond 14.15 uur een persconferentie, waarin nieuwe maatregelen worden aangekondigd. (NOS)
- Burgemeesters in de Achterhoek laten weten, dat er actief wordt opgetreden als op evenementen en feesten in de regio meer dan 100 mensen zijn. Door de noodverordening die geldt in Veiligheidsregio Noord- en Oost-Gelderland kunnen overtreders een boete tot 4.500 euro of een celstraf van maximaal drie maanden krijgen als ze dat toch laten doorgaan. Zaterdag is in het Gelderse Druten ingegrepen bij een bruiloft met meer dan 100 gasten.

Luchtvaart en reisbranche

- De Franse staat gaat Air France-KLM met kapitaalinjectie redden, tweet De Jong (Telegraaf).
- De FNV verwacht dat minstens 8000 banen in de Nederlandse luchtvaartsector op het spel staan omdat het toerisme inzakt en landen hun grenzen sluiten.
- Een aantal afhandelingsbedrijven op Schiphol zegt moeite te hebben met het doorbetalen van de werknemers.
- ANVR en garantiefonds SGR hebben een corona-voucher in het leven geroepen. Hiermee kunnen reizigers hun reis annuleren of omboeken om op een later tijdstip alsnog op vakantie te gaan.
- Een totale vliegvakantie-stop lijkt dichtbij: Corendon, Sunweb, Tui en Prijsvrij annuleren of schorten alle geboekte vakanties voor de rest van de maand op. TUI kijkt samen met BZ hoe Nederlanders in Marokko kunnen worden teruggehaald.
- Er zijn diverse maatregelen genomen m.b.t. het schrappen van vluchten van of naar bepaalde bestemmingen. Ook zijn er aantal luchthavens gesloten:
  - De vliegvelden van Bonaire, Sint-Eustatius en Saba zijn voorlopig gesloten voor passagiersvluchten uit Europa, China, Zuid-Korea en Iran.
  - Sint-Maarten sluit vanaf dinsdag het luchtruim voor alle vluchten uit EU, VK en VS. De maatregel geldt voor twee weken, ook voor schepen uit die gebieden.
  - Marokko weert alle vluchten uit en naar Nederland, België, Duitsland en Portugal
  - KLM haalt vanaf maandag gestrande reizigers terug uit Suriname en ABC-eilanden.
  - EasyJet zal vanaf dinsdag tot het einde van maart niet meer vliegen op Spanje.
  - Geen vluchten naar Italië en Istanbul vanuit Rotterdam Airport.
  - Polen sluit alle luchthavens.
  - Noorwegen sluit maandagochtend 08:00 uur alle havens en luchthavens.
  - Delta Air Lines staakt vanaf maandag bijna alle lijndiensten naar het Europese vasteland. Vanaf Schiphol blijft de Amerikaanse maatschappij alleen op Atlanta en Detroit vliegen.

- American Airlines zal zijn aanbod aan internationale vluchten tot 6 mei met 75% terugschroeven.
- Vanaf dinsdag mag alleen staatsvliegmaatschappij Aerolíneas Argentinas nog van en naar risicogebieden (EU, China, Iran, Japan, VK, VS en Zuid-Korea) vliegen, om gestrande Argentijnen te repatriëren.

Openbaar vervoer en transport

- Zaterdag is "extreem rustig" op de stations en in de treinen
- De NS vindt het niet gepast om reizigers te stimuleren om op pad te gaan met de trein. Daarom haalt NS goedkope treinkaartjes voorlopig offline en vervalt het gratis reizen op zondag 15 maart ihkv de boekenweek.
- Internationale treinvervoerder Thalys heeft de reisvoorwaarden versoepeld in het licht van het coronavirus.
- Klanten van vervoersmaatschappijen Arriva en Hermes wordt verzocht achter in te stappen. Er worden in de bus ook geen vervoersbewijzen meer verkocht. In verschillende delen van het land is de busdienstregeling aangepast.
- Op het spoor voert Arriva de vakantiedienstregeling in op de Maaslijn tussen Roermond en Nijmegen.
- Veerdiensten naar Waddeneilanden limiteren aantallen passagiers niet, mensen annuleren spontaan
- Transporteurs en hun chauffeurs werken 24/7 om supermarkten te bevoorraden.
- Transport en Logistiek Nederland roept op om chauffeurs in het beroepsgoederenvervoer respectvol te behandelen bij maatregelen tegen besmetting met het coronavirus. Chauffeurs krijgen steeds meer te maken met allerlei restricties op laad- en loslocaties.
- In Rotterdam en Hoorn mogen tot eind maart geen cruiseschepen aanmeren. Cruiseschepen uit buitenlandse havens zijn de komende 30 dagen niet welkom in Australië.

Evenementen en sport

- Het coronavirus legt het Europese voetbal mogelijk tot september stil, schrijft The Independent op basis van gesprekken met anonieme bronnen die goed op de hoogte zouden zijn van de ernst van de situatie.
- De UEFA overweegt het EK voetbal van komende zomer in 12 landen naar december te verplaatsen. Dat is volgens The Telegraph een van de mogelijkheden die dinsdag tijdens een vergadering van de Europese voetbalbond wordt besproken. De meeste voetbalfans in Duitsland zijn voor verplaatsing van het EK voetbal naar de zomer van 2021.
- Vrouwentennisbond WTA verwacht komende week met extra maatregelen te komen vanwege coronavirus.
- Skiresorts in Oostenrijk gaan in quarantaine. Franse skiresorts sluiten per direct.
- De Grand Prix van Zandvoort zou volgens onbevestigde berichten worden afgezegd.
- De Japanse premier Abe zegt dat de Olympische Spelen in Tokio gewoon kunnen doorgaan.

Economie en bedrijfsleven

- Volgens minister Hoekstra zal daar goed gekeken worden naar de effectiviteit van de maatregelen die de verschillende landen nemen. Ook zal het gaan over de begrotingsregels. Die zouden maximaal opgerekte moeten worden. Hoekstra benadrukt dat solidariteit voorop moet staan.
- De berichtgeving over hamsteren in supermarkten gaat zaterdag onverminderd door. Ondanks alle oproepen om het niet te doen, wordt er volop gehamsterd. CBL-directeur René Roorda verwacht dat er nog een paar dagen nodig zijn om de supermarkten weer gevuld te krijgen. Er zijn voldoende voorraden van producten, het probleem zit hem in de logistiek. De distributiecentra van supermarkten draaien op maximale capaciteit om de tekorten aan te vullen. Verschillende supermarktketens hebben verkooplímieten ingesteld.
- Verschillende ondernemers in de retail en horeca sluiten al vrijwillig hun zaken.
- Een inventarisatie van NRC in Amsterdam leert dat kleine kroegen gewoon openblijven. Grote zaken als Paradiso sluiten wel de deur. EenVandaag onderzocht en stelt: 'Vier van de tien jongeren gaan dit weekend gewoon uit'.

Arbeidsmarkt

- KLM-topman Elbers vraagt personeel in een interne videoboodschap om rustig te blijven en cash in het bedrijf te houden. Elbers gaat, met incentives, stimuleren dat personeelsleden een tijdje onbetaald verlof nemen. Verder wordt de winstdeling aan het personeel uitgesteld, net als de variabele beloningen aan het management. Alle grote IT-projecten en huisvestingsprojecten worden uitgesteld. KLM schrapt opleidingen, trainingen, dienstreizen en de inhuur van consultants.
- Volgens de FNV staan minstens 8000 banen in de Nederlandse luchtvaartsector op het spel. Ook zegt een aantal afhandelingsbedrijven op Schiphol moeite te hebben met het doorbetalen van de werknemers. FNV meldt dat naast KLM ook andere luchtvaartbedrijven werktijdverkorting aangevraagd hebben.
- Vakbonden hebben begrip voor de maatregelen en de aanvraag van werktijdverkorting. Er wordt op aangestuurd dat alle werknemers vanaf april 30 tot 40% van de contracturen minder gaan werken. Het UWV geeft een vergoeding van 70% op die niet-gewerkte uren, FNV vindt dat KLM het loon moet aanvullen tot 100 procent.
- Naast de luchtvaart en de reisbranche slaan nu ook de bloemenveilingen en de horeca alarm bij het kabinet. De Nederlandse sierteeltsector wordt ongekend hard getroffen door de coronacrisis, zegt Royal Flora Nederland. FNV Horeca noemt de gevolgen van de coronacrisis voor horecaondernemers desastreus en vraagt de overheid om haast te maken met versoepeling van de regeling voor werktijdverkorting.

Justitie en Veiligheid

- Verschillende officiële politieaccounts laten op Twitter weten dat mensen nog steeds welkom zijn op het bureau om aangifte te doen. Wel worden de richtlijnen van het RIVM gevolgd.
- De Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten (NVSA) roept het ministerie van JenV, de Raad voor de Rechtspraak en het OM op om rechtbanken en gerechtshoven vanaf maandag te sluiten voor een periode van ten minste twee weken. Gebeurt dat niet, dan zal de NVSA leden die ervoor kiezen niet naar hun werk te gaan ondersteunen. Volgens NRC schrijven ze dit in een open brief uit onvrede over het ogenschijnlijke gebrek aan actie door verantwoordelijk ministers Grapperhaus en Dekker. De politie moet volgens de verenigingen ondertussen alleen verdachten van zeer serieuze feiten aanhouden.

Defensie

- RTL Nieuws schrijft dat verschillende gemeenten hulp hebben gevraagd van Defensie voor opvangplekken voor coronapatiënten. Meerdere regio's hebben een tekort aan bedden, beschermingsmiddelen, isolatie en quarantaineplekken.

Koninkrijksrelaties

- Sint-Maarten sluit vanaf dinsdag twee weken het luchtruim voor alle vluchten uit Europa, VK en VS. Ook schepen uit de gebieden zijn niet meer welkom op het eiland. Mensen die in het buitenland wonen of studeren hebben nog twee dagen de tijd om naar huis te komen. Eerder maakten Bonaire en Curaçao bekend alle vluchten uit Europa te weren. De vliegvelden op Sint-Eustatius en Saba zijn voorlopig gesloten voor reizigers uit Europa, China, Zuid-Korea en Iran. De regering van Aruba kondigde aan de toestroom te willen beperken van mensen die onlangs in Europa zijn geweest. Op Aruba is er discussie over eventuele sluiting voor toeristen uit de VS, wat neer komt op een afweging tussen de belangen economie en gezondheid.
- Nu.nl schrijft op basis van de Kamerbrief dat het kabinet het vliegverkeer vanuit Europa naar Bonaire, Sint-Eustatius en Saba per direct opschort. Zaterdag meldde KLM nog dat het vliegtuigen stuurt naar Aruba, Bonaire en Curaçao om gestrande passagiers op te halen. De overheid van Curaçao had eerder besloten dat ingezetenen in het bezit van een Curaçaose ID en een retourticket terug mogen keren naar Curaçao.
- In navolging van gezaghebber Rijna, roepen ook de supermarkten op Bonaire kopers op niet te gaan tot hamsteren. *Bonaire.nu* meldt dat zaterdagmiddag de rust was teruggekeerd in de supermarkten. De supermarkten lijken ook nog voldoende voorraad te hebben. MP van Sint Maarten zegt dat er genoeg voedsel is op het eiland en er dus geen reden is om te hamsteren.
- Op Curaçao is zaterdag een tweede coronabesmetting bevestigd.

Desinformatie

- Het Amphia-ziekenhuis in Breda waarschuwt voor een nepbericht dat rondgaat op sociale media. In dit bericht zou een van de artsen de noodklok luiden en spreken over een crisis in het ziekenhuis. Het ziekenhuis spreekt het bericht met klem tegen. (NOS)

Internationaal

- In Italië zijn de afgelopen 24 uur bijna 3.500 nieuwe besmettingen geregistreerd, het totaal ligt nu op 21.157. Het dodental is 175 erbij, met een totaal aantal doden 1.441.
- België meldt vierde dode en 133 nieuwe gevallen.
- In Groot-Brittannië heeft een verdubbeling plaatsgevonden van het aantal doden. Volgens een nieuw actieplan moeten ouderen van boven de 70 jaar maximaal vier maanden in quarantaine verblijven.
- Eerste dode in de staat New York, 524 besmettingen (een plus van 100 t.o.v. vrijdag).
- Eerste dode ook in Denemarken, 827 besmettingen totaal.
- China meldt vandaag twintig nieuwe besmettingen, inclusief vier in Wuhan; de nationale gezondheidscommissie in China verklaarde donderdag al dat de piek in besmettingen voorbij was.
- Spanje gaat 'op slot' en ook Frankrijk sluit bijna alle publieke gelegenheden.
- Saoedi-Arabië weert voor twee weken vluchten uit het buitenland. Ook de bedevaart naar Mekka en Medina ligt stil. '
  - Argentinië weert reizigers uit risicolanden, maar specificeert niet welke, ook Europese, landen.
  - Vanaf zondag op maandagnacht moeten reizigers naar Australië twee weken in isolatie.
  - Er zou chaos zijn op Amerikaanse vliegvelden.
  - Landgrenzen tussen Noorwegen, Polen en Rusland worden gesloten.
  - Skiresorts in Oostenrijk gaan in quarantaine. Franse skiresorts sluiten per direct.
  - De Franse gemeenteraadsverkiezingen gaan door.
  - De VS breiden hun inreisverbod uit met het VK en Ierland.

Betekenisgeving

Onderwijs

- De Federatie Medisch Specialisten (FMS) doet zaterdag de oproep om per direct alle scholen in Nederland te sluiten. De federatie vraagt aan de politiek of er voldoende onderbouwing is voor het besluit om de scholen open te houden. Dat is de uitkomst van een zaterdag gehouden online-overleg met duizend artsen over de acute zorg aan patiënten met Covid-19. "Vele artsen vragen ons om te pleiten voor het sluiten van de scholen. Moeten we niet het zekere voor het onzekere nemen en per direct alle scholen sluiten? Wij denken van wel", aldus KNO-arts en Federatievoorzitter Peter Paul van Benthem.
- Woordvoerder infectieziekten bij de GGD Sjaak de Gouw vindt de oproep van de FMS vreemd. Op NPO 1 zegt hij zaterdagavond dat de kans op een besmetting op een lagere school 0,003% is. De scholen nu sluiten heeft statistisch gezien maar een minieme meerwaarde bovenop de maatregelen die er al genomen zijn.
- D66 is er na de oproep van de FMS van overtuigd dat het kabinet de corona-maatregelen moet uitbreiden en de scholen moet sluiten. De andere coalitiepartijen vinden het verstandig dat de specialisten langskomen om met het kabinet in gesprek te gaan. Daarna willen ze pas zeggen of er maandag lesgegeven kan worden op de scholen."
- Verschillende oppositiepartijen willen dat er vandaag, op zondag, gedebatteerd wordt over het sluiten van de scholen, maar daarvan komt het niet. Er is geen meerderheid voor.
- Op Twitter is de #scholensluiten vanaf zaterdagmiddag 12.00 tot zondag 10.30, 648 keer gebruikt.
- Politici als Wilders en Baudet voeren de druk op het Kabinet door op Twitter deze Hashtag te gebruiken bij verwijzingen naar artikelen over asielscholen die wel sluiten en de stijging van het aantal coronapatiënten op intensive cares waarbij meer dan de helft is onder de vijftig is.

Duiding besmettingen in Nederland

- Volgens GGD-directeur de Gouw zijn er in Nederland niet 1.000 maar 6.000 besmettingen. Dit staat in een mail die hij heeft gestuurd aan alle GGD-collega's.

Reacties op aanpak Nederlandse overheid

- Volgens een [peiling](#) van Maurice de Hond vindt zeven op de tien Nederlanders dat het kabinet de juiste maatregelen heeft genomen tegen corona, al vindt de helft van hen wel dat dat te laat is gebeurd. 23 procent vindt dat er te weinig maatregelen zijn genomen, 7 procent vindt het juist te veel. Vooral VVD'ers en D66'ers steunen de opstelling van het kabinet. PVV, Forum voor Democratie en 50PLUS zijn juist kritisch - van hun aanhangers zijn er relatief veel (tussen 37 en 49 procent) die vinden dat er meer moet worden gedaan. Bij het CDA en Partij voor de Dieren zijn naar verhouding veel mensen die vinden dat de genomen maatregelen te veel zijn (12 en 13 procent).
- De ANBO vindt dat minister Bruno Bruins zich deze week "ongelukkig heeft uitgedrukt" toen hij zei: beperk contact met ouderen. "Hij had daarbij moeten toevoegen: als u op dit moment ziek of verkouden bent. Als de oudere in kwestie namelijk gezond is, kun je prima op bezoek." Daarmee is door de minister paniek gezaaid.
- Veel verontwaardigde reacties op social media op het bericht dat het kabinet maandag bij elkaar komt, nadat minister Grapperhaus heeft gesproken met de veiligheidsregio's. Veel mensen vinden dat dit zondag moet gebeuren.

Reizen

- Berichtgeving over het coronavirus met betrekking tot Buitenlandse Zaken richt zich op de maatregelen van de ABC-eilanden en Marokko. Er heerst onzekerheid over terugreizen, ook omdat reizigers geen contact krijgen met hun reisorganisatie of luchtvaartmaatschappij.
- Mensen zoeken naar reisadviezen over de ABC-eilanden. Op de Facebook van BZ klaagt iemand dat alleen 'universitaire koppen' snappen waarom de eilanden niet als buitenland worden gezien. Er wordt opgeroepen ook Nederland op slot te gooien, anders 'wordt het net zo erg als Italië.'
- Er is 'onbegrip' onder reizigers waarom zij ook Marokko niet uit mogen, zeker nadat Fransen dat wel mochten. De maatregelen zorgt voor onzekerheid en ook problemen voor Nederlanders met een dubbel paspoort, die bijvoorbeeld niet in Marokko kunnen worden begraven. Nederlanders in Marokko zouden 'overvallen' zijn.
- TUI zegt dat de maatregelen in Marokko hen voor een 'groot probleem' stellen. De organisatie geeft aan dat BZ aan het inventariseren is hoeveel reizigers er in het land zijn. TUI zou repatriërvluchten willen.
- In het AD een reportage vanaf de Filippijnen, waar 40 Nederlandse toeristen zijn gestrand. Doordat ze niet terug kunnen heerst er onzekerheid, berusting en teleurstelling. Bovendien is van sommigen het geld op.

Economische gevolgen

- Minister Hoekstra benadrukt bij Buitenhof dat maatregelen die op financieel economisch gebied fors zijn en breed ingezet kunnen worden. Het belang van de schatkist valt in het niet bij het grotere belang van de economie. De overheidsfinanciën staan er goed voor dus kunnen we dat ook. Hij benadrukt dat ook op Europees niveau solidariteit belangrijk is.
- De Boer (VNO-NCW) is positief over de maatregelen die het kabinet neemt. Vooral over het voornemen om mogelijkheid om betaling van belasting uit te stellen, is hij positief. Dat is de grote bazoeka, stelt De Boer. Ook UvA hoogleraar Arnoud Boot stelt dat uitstel van betalen ruimte geeft.
- Boot stelt daarnaast ook dat garantstelling van kabinet voor leningen cruciaal is, ook voor het bankwezen in NL. Het bankwezen heeft daar samen met verruiming buffer ook belang bij, aldus Boot. Dat kan omdat we in de afgelopen jaren zo streng zijn geweest
- Boot laat op NPO radio weten dat Nederland deze economische schok prima aan kan. Hij verwacht dat deze schok in het meest pessimistische scenario anderhalf jaar in beslag neemt. Je moet niet alleen bedrijven als KLM beschermen, maar ook de kleinere bedrijven en zzp'ers. Dit is geen probleem aangezien het eenmalig is, aldus Boot.
- Zowel door Hoekstra als De Boer wordt benadrukt dat volksgezondheid voorop staat.
- Econoom Mathijs Bouman en RTLZ stellen dat minister Wiebes op basis van de Hamsterwet van 1962 het hamsteren kan stoppen.

- Economen, ondernemersverenigingen, brancheorganisaties en journalisten vinden dat het kabinet goede maatregelen treft om bedrijven te helpen, maar dat er tegelijkertijd nog veel meer nodig is. Daar moet het kabinet nú al de discussie over aangaan. Europese staatssteunregels moeten aan de kant. Waar bij de vorige crisis banken werden gesteund, moet de overheid nu grote bedrijven steunen.
- De politiek moet de belangen opzijschuiven en met een 'onconventioneel en economisch pakket' aan maatregelen komen, zodat bedrijven deze 'onvoorziene en zware tijd' overleven, zegt Hans Biesheuvel van ondernemersvereniging ONL.
- De directeur van Royal FloraHolland pleit bij Hart van Nederland voor een noodfonds voor de sierteeltsector. "Zonder hulp van de overheid en banken gaan we het niet redden." VVD-Kamerlid Arne Weverling roept minister Schouten en LNV op om snel in actie te komen.
- Her en der duikt het bericht op dat pensioenfondsen in de gevarenzone komen. Volgens Martin Visser (Telegraaf) is de financiële situatie van de pensioenfondsen in decennia niet zó slecht geweest.

Arbeidsmarkt

- Ook op sociale media wordt o.a. positief gereageerd op de aanpak van het kabinet als het gaat om de invoering van de werktijdverkorting en de mededeling dat er nog meer maatregelen zullen volgen om 'werkend Nederland' te ondersteunen. Tegelijkertijd wordt vanuit zzp'ers het signaal afgegeven dat er ook voor hen snel hulp vanuit de overheid nodig is. Zzp'ers geven aan dat de nood hoog is 'wachten is geen optie'.